

Zitting 1981

16 326

Aanpassing van de wetgeving aan de vierde richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen inzake het vennootschapsrecht

Nr. 7

De vroegere stukken
zijn gedrukt in de
zitting 1980-1981

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 19 augustus 1981

De vaste Commissie voor Justitie¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit ontwerp, brengt het navolgende verslag uit.

Algemeen

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het voorliggende wetsontwerp. Zij betreurden het dat tussen de totstandkoming van de vierde richtlijn en de indiening van een wetsontwerp een termijn van meer dan twee jaar is verstreken. Anderzijds hadden zij er begrip voor dat over deze materie uitvoerig overleg is gepleegd met deskundigen alvorens met een aanpassingsontwerp te komen. Sedert 1970 is er naar de mening van de leden van de C.D.A.-fractie een belangrijke ontwikkeling geweest met betrekking tot de wettelijke regeling inzake de jaarrekening. De vierde richtlijn legt de Nederlandse wetgever de verplichting op om nadere fundamentele voorschriften, alle uitgaande van het beginsel dat de jaarrekening een getrouw beeld van de financiële positie van de onderneming behoort te geven, in ons recht te incorporeren. De aan het woord zijnde leden achtten dit in het licht van de modernisering van ons vennootschapsrecht een vooruitgang. De onderneming vervult een grote en belangrijke functie in ons maatschappelijk leven. Voor haar relaties, werknemers, crediteuren en anderen is het van belang de financiële positie van de onderneming te kennen. Bij een belangrijke deelneming aan het economisch leven past openbaarheid van die economische activiteit.

De leden van de C.D.A.-fractie merkten op dat het voorliggende wetsontwerp zich beperkt tot de NV, de BV en de coöperatieve vereniging alsmede de onderlinge waarborgmaatschappij. Zij knoopten daar de vraag aan vast of de Minister bereid is na te gaan in welke gevallen aan de commanditaire vennootschap de verplichting dient te worden opgelegd haar jaarrekening geheel of ten dele openbaar te maken. Deze leden vroegen zich af of hiertoe niet een parallel te trekken valt met de BV. In dit verband rees ook de vraag of de commissie vennootschapsrecht al advies aan de Minister van Justitie heeft uitgebracht over alle vraagstukken die samenhangen met de vlucht in de CV, waarop de woordvoerder van de C.D.A.-fractie bij de begroting Justitie 1981 nadrukkelijk gewezen heeft.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden kennis genomen van hetgeen de memorie van toelichting, blz. 29-30 omtrent het deskundigenonderzoek opmerkt.

¹ Samenstelling: Rietkerk (VVD), Roethof (PvdA), Haas-Berger (PvdA), Stoffelen (PvdA), G. van Dam (CDA), G. M. P. Cornelissen (CDA), Kosto (PvdA), Salomons (PvdA), Patijn (PvdA), Van den Broek (CDA), Evenhuis-van Essen (CDA), Jacobse (VVD), Wessel-Tuinstra (D'66), Faber (CDA), Nijpels (VVD), Tripels (VVD), Mik (D'66), Schutte (GPV), Krajenbrink (CDA), Lankhorst (PPR), Van den Toorn (CDA), Kohnstamm (D'66) en Brouwer (CPN).

Zoals reeds bij eerdere gelegenheden door de C.D.A.-fractie opgemerkt is (wetsontwerp 15 304, nr. 11, eindverslag, blz. 2) gaat hun de positie van de accountant-administratieconsulent zeer ter harte. Zij meenden dat ook na invoering van de vierde richtlijn de accountant-administratieconsulent in ons vennootschapsrecht bij de kleine en middelgrote vennootschappen bepaalde controlewerkzaamheden zou moeten kunnen blijven verrichten. Op basis van artikel 51, lid 1, letter a van de richtlijn moeten de vennootschappen hun jaarrekening laten controleren door één of meer personen, die krachtens het nationale recht hiertoe bevoegd zijn. Naar het de leden van de C.D.A.-fractie bekend is, is onder leiding van de Nijmeegse hoogleraar Maeijer door de beide betrokken organisaties, NIVRA en NOVA, gezocht naar een oplossing, die voor beide organisaties aanvaardbaar is en waarvoor de vierde richtlijn aan de nationale wetgever de ruimte laat.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen de Minister hoe de aanbevelingen van deze commissie in het voorliggende wetsontwerp werden verwerkt.

Op de nationale wetgever rust de taak om de richtlijn in onze rechtsorde te incorporeren. Indien de wetgever verder gaat dan de richtlijnwetgever dit voorschrijft, behoren hieraan duidelijke motieven ten grondslag te liggen, zo meenden de leden van de C.D.A.-fractie. Anderzijds behoeft de wetgever zich niet te beperken tot een blote uitvoering van de richtlijn. De gelegenheid kan te baat worden genomen om voor Nederland stringenter eisen te stellen. Wel zal dan bekeken moeten worden of dan niet voor ondernemingen weer een gedeelte van het harmonisatievoordeel wordt teniet gedaan. De harmonisatie van de wetgeving is immers een middel om de concurrentie tussen ondernemingen in de Europese Gemeenschap eerlijker te maken. In dit licht wilden de leden van de C.D.A.-fractie ook de voorstellen kritisch bezien.

De leden, behorend tot de fractie van de P.v.d.A., hadden met belangstelling kennis genomen van het onderhavige wetsontwerp. De inhoud van het wetsontwerp gaf hun op enkele punten aanleiding tot vragen van principiële en technische aard. Zij hadden daartoe gaarne gebruik gemaakt van de vele commentaren die waren binnengekomen.

De leden, behorende tot de fractie van de P.v.d.A., stelden vast, dat de termijn waarop het wetsontwerp van toepassing moet worden te weten 30 januari 1982, niet gehaald zal worden. Deze leden zouden echter in verband met het belang van het wetsontwerp er bij de Minister op willen aandringen, een spoedige invoering van de wet te bevorderen.

Aangezien deze leden hadden begrepen dat het Nederlandse ontwerp op principiële punten (bijv. waarderingsgrondslagen) afwijkt van de Vierde Richtlijn vroegen zij in hoeverre er nu nog sprake is van harmonisering van de onderscheidene wetgevingen.

In verband met de vlucht die genomen wordt door stichtingen en verenigingen welke gelden inzamelen voor charitatieve doeleinden zouden deze leden gaarne het wettelijk jaarrekeningen regime op deze instellingen van toepassing zien. Bij de artikelsgewijze behandeling zouden zij hierop terugkomen.

Ook op het punt van de openbaarmaking en met name op het punt van de controle zouden deze leden een uitbreiding willen zien van de wettelijke regeling, met name in het belang van aandeelhouders en derden, op welke groep het wetsontwerp zich blijkens zijn doelstelling richt. Hierop zouden zij eveneens bij de artikelsgewijze behandeling terugkomen.

Ook op het punt van de waarderingsgrondslagen, waar volgens deze leden wordt afgeweken van de Vierde Richtlijn door als uitgangspunt de actuele waarde te kiezen tegenover de historische kostprijs zouden zij nog terugkomen.

In de memorie van toelichting wordt gesteld, dat uitvoering aan de richtlijn wordt gegeven met behoud van hetgeen in de Nederlandse wetgeving reeds is bereikt. Zij meenden echter te kunnen vaststellen dat hiervan met name op het punt van de segmentering van het bedrijfsresultaat is afgewe-

ken. Aangezien ook de Europese wetgever in de toekomst van plan is tot verdere segmentering over te gaan, meenden deze leden dat hetgeen op dit punt en op andere punten reeds bereikt is, gehandhaafd zou dienen te blijven.

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren tevens van mening dat het wenselijk zou zijn in dit wetsontwerp een aanzet te geven tot een regeling van de sociale of geïntegreerde jaarverslaggeving waarbij het onderscheid tussen voorschriften voor vennootschappen met al dan niet op de beurs genoteerde aandelen zou dienen te vervallen. Zij konden niet de mening delen van de Commissie Vennootschapsrecht (zie kamerstuk 16 326, nr. 6) inzake haar bezwaren tegen de detaillering van het bepaalde in artikel 391, lid 2.

Tevens zouden deze leden op de hoogte gesteld willen worden van het standpunt van de Minister inzake het rapport van de werkgroep accountantsbevoegdheden.

Verder maakten deze leden gebruik van de gelegenheid om bij dezen het belang van een beleidsperspectief zoals toegezegd aan de FNV inzake commanditaire vennootschappen met een rechtspersoon als beherend vennoot naar voren te brengen. Wanneer zal de Commissie Vennootschapsrecht hierover advies uitbrengen, zo vroegen zij ten slotte.

Met belangstelling hadden de leden van de V.V.D.-fractie kennisgenomen van het wetsontwerp, de memorie van toelichting met bijbehorende stukken alsmede van de vele commentaren welke haar dienaangaande hadden bereikt.

In de memorie van toelichting wordt opgemerkt, zo vervolgden deze leden, dat het ontwerp beoogt zo goed mogelijk uitvoering aan de richtlijn te geven, doch met behoud van hetgeen in de Nederlandse wetgeving reeds is bereikt. Deze leden verwezen daarbij naar het feit dat de richtlijn geen regeling omtrent sanctionering bevat, hetgeen wel in de vigerende wetgeving het geval is; zij doelden hierbij op de sanctionering via de Ondernemingskamer, een rechtsingang die terecht in de wet wordt gehandhaafd.

Deze leden merkten verder op dat de richtlijn aanzienlijk gedetailleerdere regelingen geeft dan uit artikel 6 van Boek II van het Burgerlijk Wetboek voortvloeien.

Terecht is naar de mening van deze leden de vierde richtlijn in haar totstandkoming gebaseerd op het belang dat de EEG toekende aan de coördinatie van de in de lid-staten geldende voorschriften betreffende de jaarrekening. Daarbij plaatsten de leden van de V.V.D. wel de aantekening dat dit niet zou mogen leiden tot wijzigingen in de nationale wetgevingen, indien die wijzigingen de in de desbetreffende landen aan de gang zijnde ontwikkelingen op ongewenste wijze zouden verstoren. De richtlijn laat de lid-staten in sommige gevallen een keuze. De memorie van toelichting vermeldt op dit punt: «Waar de richtlijn de lid-staten een keuze laat, is daarvan meestal gebruik gemaakt in het belang van de soepelheid die de veelvormige praktijk in de toepassing der voorschriften vereist». De memorie van toelichting vermeldt tevens waarom een keuzemogelijkheid is gemaakt op het gebied van de waarderingsgrondslag. Daarbij stelden de leden van de V.V.D.-fractie vast dat in het wetsontwerp de actuele waarde als waarderingsgrondslag echter tot norm is verheven. De richtlijn opent in artikel 33 de mogelijkheid dat de nationale wetgever de actuele waarde als grondslag voorschrijft of als grondslag toestaat.

In artikel 384, lid 4, van het wetsontwerp is de mogelijkheid vermeld de waardering te doen geschieden op de grondslag van actuele waarde, dan wel op de grondslag van historische kosten (verrijgings- of vervaardigingsprijs). Artikel 384, lid 5, bepaalt dat, indien de boekwaarde van een actief in niet te verwaarlozen waarde lager is dan de actuele waarde, de toelichting deze actuele waarde moet toelichten en motiveren. Hieraan wordt echter toegevoegd dat de rechtspersoon verplicht is tot herwaardering van het actief tegen actuele waarde, indien het inzicht, dat de jaarrekening behoort te geven, ook bij toepassing van de vorige zin in ernstige mate wordt geschaad.

In dat geval moet het actief tegen actuele waarde in de balans worden opgenomen.

Naar de opvatting van de leden van de V.V.D.-fractie heeft het tripartite-overleg (TO) op goede gronden daartegen geopponeerd.

De bezwaren op dit punt berusten op een drietal overwegingen:

1. Binnen de bedrijfseconomische theorie bestaat geen eenduidige opvatting over de waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen. Zowel de actuele waarde-opvatting als de historische kostenopvatting worden verdedigd. Evenzeer wordt de noodzaak van informatie naar beide grondslagen steeds meer bepleit.

2. Een waarneming en bestudering van de maatschappelijke ontwikkelingen leiden bij het TO tot de conclusie dat er bij de vele groeperingen belanghebbenden bij de jaarrekening behoefte bestaat aan informatie naar tweeërlei grondslag, namelijk zowel op de grondslag van historische kosten als op de grondslag van actuele waarde.

3. Het TO staat bovendien in zijn oordeel over de noodzaak van informatie naar tweeërlei grondslag niet alleen. Het verwijst in dit verband onder meer naar de opvattingen in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. In het Verenigd Koninkrijk worden beide grondslagen als gelijkwaardig beschouwd. In de Verenigde Staten wordt evenwel als grondslag primair voor de historische kosten gekozen en secundair als additionele grondslag voor informatie voor actuele waarde.

Weliswaar acht het TO het een gelukkige omstandigheid dat de grondslag actuele waarde in het wetsontwerp een plaats heeft gekregen, doch constateert daarbij tevens dat er de navolgende verschillen in benadering zijn tussen het wetsontwerp en de opvattingen van het TO:

a. het wetsontwerp verlangt als beginsel een informatie op basis van beide grondslagen:

b. onder omstandigheden schrijft het wetsontwerp hetzij aanvullende informatie op basis van actuele waarde in de toelichting voor, hetzij herwaardering in de balans waardoor een eenzijdige nadruk op de actuele waarde wordt gelegd;

c. het wetsontwerp leidt in het voorgestelde artikel 384, lid 5, tweede volzin, niet tot een integrale toepassing van de actuele waarde. Sommige activa zullen immers tegen actuele waarde worden gewaardeerd en andere activa tegen historische kosten. Bovendien laat dit voorschrift zich niet uit over de gevolgen daarvan voor de winst- en verliesrekening.

Verder merkt, naar de opvattingen van de leden van de V.V.D.-fractie, het TO terecht op, dat het niet juist is, dat in de memorie van toelichting een beroep op het getrouwheidsvereiste van artikel 2 van de vierde richtlijn wordt gedaan. Het ligt immers niet in de rede te veronderstellen dat, nu de vierde richtlijn de historische kostengrondslag als uitgangspunt kiest, dezelfde richtlijn in artikel 2 onder omstandigheden zou verplichten tot waardering en de resultaatbepaling op de grondslag van de actuele waarde.

De leden van de V.V.D.-fractie konden zich dan ook met het voorstel van het TO verenigen, om artikel 384, lid 5, van dat wetsontwerp als volgt te wijzigen (lid 6 zou dan kunnen vervallen): «De rechtspersoon dient in de toelichting van de jaarrekening de posten in de balans en in de winst- en verliesrekening ook weer te geven op de voor deze stukken niet gekozen grondslag, tenzij de verschillen met de voor de balans en de winst- en verliesrekening gekozen grondslag van ondergeschikte betekenis zijn».

Daarbij merkt het TO ten overvloede op dat het in de toelichting verstrekken van informatie op de voor de balans en winst- en verliesrekening niet gekozen grondslag geen correctie vormt op het beeld dat de balans en de winst- en verliesrekening geeft, maar onontbeerlijk is voor het inzicht dat de jaarrekening dient te geven. Daarnaast stelden de hier aan het woord zijnde leden van de V.V.D.-fractie dat toch ook bij de vaststelling van de actuele waarde nog veel problemen zullen overblijven, en dat bovendien bij een weergave op grondslag van actuele waarde veelal met benaderingen moet worden volstaan.

Een tweede algemene opmerking van de leden van de V.V.D.-fractie bestond uit de constatering dat uit het wetsontwerp blijkt dat het ontwerp vaak onnodig verder gaat dan de vierde richtlijn. Daartegen bestaan, aldus de V.V.D.-fractie, bezwaren omdat het de Nederlandse ondernemingen zou kunnen belemmeren mee te groeien met de ontwikkelingen die zich binnen de EEG voordoen; de door de richtlijn beoogde coördinatie van de financiële verslaggeving wordt op die wijze naar de opvatting van de leden niet bereikt.

Te dezer zake verwezen zij naar het schrijven van de Commissie Vennootschapsrecht (kamerstuk 16 326, nr. 6) waar gesteld wordt: «de commissie is van oordeel dat in het algemeen bij wetsontwerpen die strekken tot aanpassing van de Nederlandse wetgeving aan de Europese richtlijnen niet verder moet worden gegaan dan de richtlijn voorschrijft. De aanpassing van de wetgeving aan de richtlijn heeft reeds tengevolge dat het bedrijfsleven wordt geconfronteerd met regelingen die op vele onderdelen ingewikkeld en moeilijk verstaanbaar zijn. In de onderwerpen, waaromtrent de richtlijnen voorzieningen geven, is het naar het oordeel van de commissie niet wenselijk dat de Nederlandse wetgeving verdere voorzieningen voorstelt. Een gevolg van dit verder gaan zal zijn dat aan Nederlandse vennootschappen verplichtingen worden opgelegd die voor vennootschappen in de andere staten van de Europese gemeenschappen niet gelden. Ook met de door de Europese Commissie en de Raad van Ministers beoogde uniformiteit is dit niet in overeenstemming».

In Nederland moet men niet, aldus de leden van de V.V.D.-fractie, «être plus royalist que le roi»!

De leden van de fractie van D'66 merkten het volgende op.

Veel waardering kan worden opgebracht voor de zeer deskundige en consciëntieuze wijze waarop de voorschriften van de vierde richtlijn in het ontwerp zijn verwerkt. Het ontwerp kan ook voor het overige positief worden beoordeeld. Systematische financiële verantwoording zal over het algemeen een niet te verwaarlozen bijdrage leveren tot de interne stabiliteit van een onderneming, waarmee het belang van alle betrokkenen gediend is. De aanzienlijke verscherping van de publikatieplicht zal ertoe bijdragen dat de inhoudelijke voorschriften serieus genomen worden. De plicht tot publikatie van gegevens geeft daarnaast de crediteuren en de kapitaalverschaffers de nodige bescherming.

Bij dit wetsontwerp doet zich opnieuw het bezwaar gevoelen dat het ondernemingsrecht is opgehangen aan bepaalde formele rechtsvormen, in casu de n.v., de b.v., de coöperatieve vereniging en de onderlinge waarborgmaatschappij. Is er een goede reden te bedenken waarom de financiële stukken van de eenmanszaak, de vennootschap onder firma of de commanditaire vennootschap, mits van enige omvang, niet aan soortgelijke strenge eisen zouden moeten voldoen, zo vroegen ook de leden van de fractie van D'66 tenslotte.

ARTIKELEN

Artikel I

Artikel 360

De leden behorende tot de fractie van de P.v.d.A. waren van mening dat de werkingssfeer van de aanpassingswet uitgebreid zou dienen te worden met stichtingen en verenigingen, die gelden inzamelen voor charitatieve doeleinden en andere stichtingen en verenigingen, die een bepaalde grootte overschrijden. Dit in het belang van de controlemogelijkheid van derden en werknemers van genoemde instanties. Wat is de mening van de Minister hieromtrent?

Artikel 361

De leden van de C.D.A.-fractie wezen op de samenhang tussen artikel 361, lid 4, artikel 379, lid 2 en artikel 399, leden 1 en 6, van het wetsontwerp. Zij vroegen zich in dit verband af of voor wat de verzekeraars in Nederland betreft het juist is dat voor de opstelling van de groepsjaarrekening volgens de methode der consolidatie van een rechtspersoon met dochterondernemingen, waarvan het merendeel het verzekeringsbedrijf en daarmee verbonden beleggingsactiviteiten uitoefent, de voorschriften van artikel 399 gelden en dat ten aanzien van de overige activiteiten in de toelichting bij de jaarrekening aanvullende informatie dient te worden verstrekt.

Artikel 362

Met instemming vernamen de leden van de C.D.A.-fractie dat de posten van de jaarrekening in Nederlands geld moeten zijn uitgedrukt en dat de jaarrekening in het Nederlands dient te worden gesteld. Zij vroegen zich af of niet van buitenlandse concerns, die hier te lande dochterondernemingen hebben, moet worden gevraagd een exemplaar van de vastgestelde groepsjaarrekening jaarlijks te deponeren bij het Handelsregister. Dit verhoogt in hoge mate het inzicht in de economische activiteit van de dochter in het internationaal concernverband voor ondernemingsraad, werknemers, crediteuren en overige relaties.

Artikel 363

Naar aanleiding van de modellen die artikel 363, lid 6, eist, vroegen de leden van de C.D.A.-fractie aan de Minister deze voorschriften, die in de vorm van een algemene maatregel van bestuur gegoten worden, eerst in ontwerp te publiceren en aan de Tweede Kamer toe te zenden, opdat belangstellenden ruim gelegenheid hebben hierop hun commentaar te geven, alvorens tot vaststelling over te gaan.

De richtlijn laat samenvoeging van de daarin met arabische cijfers aangeduide posten van de balans en de winst- en verliesrekening onder andere toe indien samenvoeging de duidelijkheid ten goede komt, mits de samengevoegde posten in de toelichting afzonderlijk worden vermeld. Hoewel de memorie van toelichting deze mogelijkheid noemt is een desbetreffende bepaling niet in het ontwerp van wet opgenomen. De leden van de V.V.D.-fractie vroegen de Minister of hij deze vaststelling kon delen, in welk geval artikel 363, lid 3, in bovenvermelde zin zou moeten worden aangevuld.

Artikel 365

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of de Minister een nadere verklaring kan geven voor het feit dat afboeking van goodwill van het eigen vermogen wordt toegestaan?

Niet duidelijk achtten vervolgens deze leden of wettelijke reserves ook via de winstbestemming gevormd kunnen worden. Tevens vroegen deze leden zich af hoe de wettelijke reserves opgeheven kunnen worden. Deze leden vroegen of niet een voorschrift zou dienen te worden opgenomen waaruit blijkt dat een wettelijke reserve die gevormd is ten laste van de vrije reserves bij vrijval dient te worden toegevoegd aan de vrije reserves. Vrijval van vrije reserves gevormd ten laste van het resultaat dient ten gunste van het resultaat te geschieden. Dit alles ten einde een «zuiver» jaarresultaat te kunnen berekenen.

Artikel 367

De leden van de C.D.A.-fractie lazen de artikelen 367, lid 3, 370, lid 3 en 383, lid 2, in onderling verband, zodat naar hun oordeel in de balans met toe-

lichting tot uitdrukking behoort gebracht te worden dat de leningen aan aandeelhouders, bestuurders en commissarissen van de vennootschap verstrekt zijn. Zij achtten dit een juiste bepaling aangezien deze informatie voor een juiste beoordeling van de vorderingen en schulden uit het oogpunt van solvabiliteit en liquiditeit van de rechtspersoon van belang is.

De P.v.d.A.-fractieleden waren van mening dat artikel 367, lid 2, op twee manieren tot verwarring zou kunnen leiden:

1. het gebruik van de term «kapitaal» kan tot verwarring leiden als men artikel 73 van Boek 2 NBW in ogenschouw neemt;
2. onduidelijk is, of ook lidmaatschappen van comparatieve verenigingen onder het begrip «deelneming» vallen.

Graag zouden deze leden opheldering in deze verkrijgen.

Artikel 370

De leden van de C.D.A.-fractie achtten een nadere omschrijving van het begrip «deelnemingsverhouding actief of passief» gewenst.

Voorts lazen de leden van de C.D.A.-fractie de artikelen 370, lid 2 en 375, leden 2 en 6, in onderling verband en vroegen zich af of bij de looptijd van vorderingen en schulden geen aparte plaats moet worden ingeruimd voor verplichtingen voortvloeiende uit projectontwikkeling. Het liquiditeitsbeeld zou immers incompleet zijn indien de betreffende gegevens voor overige activiteiten, zoals projectontwikkeling, ontbreken.

Welke is de reden, zo vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie, de in het huidige artikel 323, lid 1, verplichte afzonderlijke vermelding van de groep door hypotheek gedekte vorderingen in het nieuwe artikel 370, lid 1, te laten vallen?

Artikel 373

Uit de ontwerp tekst en toelichting volgde, volgens de leden van de C.D.A.-fractie, dat inkoop van eigen aandelen of certificaten bijvoorbeeld voor hypotheekbanken onder beperkende voorwaarden is toegestaan. Deze inkoop geschiedt dan ten behoeve van de beleggingsportefeuille met de bedoeling op een later tijdstip tot verkoop over te gaan. Deze leden vroegen de Minister de wenselijkheid aan te tonen om een dergelijk bezit van aandelen of certificaten te moeten salderen met het eigen vermogen onder vermelding van de reden van verwerving en de resultaten van de transacties. Zou hiermede niet het publieke vertrouwen in de kredietinstellingen worden geschaad?

Ten aanzien van de gesplitste herwaardering merkten de leden van de C.D.A.-fractie het volgende op. De in artikel 373, lid 1, onder c, voorgeschreven splitsing in de herwaarderingsreserve komt in de vierde richtlijn niet voor. Kan de Minister nader gemotiveerd aangeven, nu ook in de moderne literatuur een dergelijke splitsing zelden of nooit wordt voorgestaan, waarom hij tot een dergelijke splitsing van materiële vaste activa, financiële activa en voorraden gekomen is.

Met betrekking tot het tweede lid van artikel 373 vroegen de leden van de C.D.A.-fractie zich ook af of passivering van het niet-volgestorte deel van het geplaatste aandelenkapitaal niet het grote voordeel heeft dat daardoor het risicodragend vermogen op de balans zichtbaar vergroot wordt, hetgeen de kredietvaardigheid doet toenemen. Het kan gebeuren dat een bedrijf niet de liquide middelen nodig heeft maar wèl de kredietruimte. Is de Minister bereid aan genoemd lid een zinsnede toe te voegen die het mogelijk maakt dat vennootschappen, waarbij de staat aandeelhouder is, het niet-volgestorte gedeelte in het geplaatste aandelenkapitaal begrijpen en in het debet van de balans onder een afzonderlijk hoofd «aandeelhouders nog te storten» vermelden?

De P.v.d.A.-fractieleden vroegen naar het oordeel van de Minister omtrent de mening van het Tripartite overleg, welke inhoudt dat splitsing van de her-

waarderingsreserve naar materiële vaste activa, financiële vaste activa en voorraden minder zinvol voorkomt, daar het bij herwaardering gaat om instandhouding van de productiecapaciteit, waaraan alle activa dienstbaar zijn zodat geen onderscheid past naar diverse categorieën van activa.

Eveneens vroegen deze leden het oordeel van de Minister naar de opvatting van de Tripartite overleg dat het correcter zou zijn te bepalen dat de nominale waarde van eigen aandelen zichtbaar in mindering wordt gebracht op het opgevraagde kapitaal als bedoeld in lid 2.

De in artikel 373, lid, onder c, voorgeschreven splitsing van de herwaarderingsreserve naar materiële vaste activa, financiële vast activa en voorraden, komt niet voor in de vierde richtlijn, zo merkten de leden van de V.V.D.-fractie op. Zij achtten een dergelijke splitsing niet zinvol, te meer omdat ook in de literatuur een dergelijke splitsing zelden of nooit wordt verdedigd, hetgeen het TO als ook de Raad van de Nederlandse Werkgeversverbonden VNO en NCW (aldus de raad in een commentaar van 29 januari 1981) terecht hadden opgemerkt. De leden van de V.V.D.-fractie verwezen in dit verband naar de toelichting bij dit artikel door het TO, waarvan zij de inhoud en strekking gaarne onderschreven.

Onjuist achtten deze leden de opmerking in de memorie van toelichting op dit stuk, waar de memorie suggereert dat de onderlinge verhouding tussen de onderscheidene categorieën van activa steeds gelijk blijft; immers «de facto» vinden voortdurend vervangingen plaats binnen elke categorie en verschuivingen van de ene categorie naar de andere, zodat de productiecapaciteit voortdurend van samenstelling wijzigt.

Door een gesplitste herwaarderingsreserve zou voorts het misverstand kunnen ontstaan dat bij voorbeeld de waardering van de voorraad in de balans na aftrek van de herwaarderingsreserve voor voorraden de voorraadwaardering tegen historische kosten zou opleveren. Omdat echter voortdurend vervangingen plaatsvinden is dit geenszins het geval.

Kan de Minister zijn standpunt kenbaar maken omtrent de opmerking van het TO dat de met de toepassing van actuele waarde samenhangende vraagstukken dienen te worden geregeld in de in artikel 393, lid 7, aangekondigde algemene maatregel van bestuur; daarbij kan dan tevens een antwoord gegeven worden op de vraag of er een voorschrift moet worden gegeven in die algemene maatregel van bestuur over een gesplitste herwaarderingsreserve, die inzicht dient te geven in de mutaties in de herwaarderingsreserve, gesplitst naar categorieën, alsmede op de vraag of de Minister dit laatste waardevoller acht dan een splitsing in de herwaarderingsreserve zelve?

Met betrekking tot de formulering van het tweede lid van artikel 373 merkten de leden van de V.V.D.-fractie op, dat de praktijk leert dat het voor sommige vennootschappen, waarbij onder meer gedacht kan worden aan de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij, van groot belang is de bestaande praktijk voort te zetten ten aanzien van het niet volgestort kapitaal, namelijk in de presentatie van de balans het gehele aandelenkapitaal opvoeren aan de passiefzijde en activeren van hetgeen nog daarop te storten is. Een volstorting door aandeelhouders in casu de Staat der Nederlanden, kan door de vennootschap zonder meer worden ingeroepen krachtens artikel 80, Boek II, Burgerlijk Wetboek. Het komt derhalve aan op de kredietwaardigheid van de aandeelhouders of deze vordering op de aandeelhouder volwaardig is. Nu een dergelijke volstortingsplicht rust op de Staat der Nederlanden behoeft aan deze volstorting, indien deze door de NV wordt gevorderd, immers niet te worden getwijfeld. De leden van de V.V.D.-fractie stelden derhalve voor aan lid 2 van artikel 373 toe te voegen: «tenzij de volstortingsplicht rust op de Staat der Nederlanden of instellingen, nauw daarmee verbonden». In dat geval wordt het dan ook geoorloofd tevens het niet volgestorte gedeelte in het geplaatste aandelenkapitaal op te nemen in het debet van de balans onder een afzonderlijk hoofd «aandeelhouders nog te storten» te vermelden.

De leden van de fractie van D'66 stelden, dat in lid 3 van deze bepaling voorgeschreven wordt dat een vennootschap eigen aandelen of certificaten daarvan tegen verkrijgingsprijs in mindering op het eigen vermogen moet

brengen, met dien verstande dat de nominale waarde zichtbaar op het gestorte kapitaal in mindering wordt gebracht. Uit lid 2 schijnt echter te volgen dat het gestorte kapitaal niet als zodanig onder de passiva hoeft te verschijnen, wel het gestorte kapitaal te zamen met het opgevraagde deel van het kapitaal. In plaats van gestorte kapitaal zou in lid 3 geschreven kunnen worden «gestorte en opgevraagde deel van het kapitaal». Duidelijker lijkt het voor te schrijven dat de nominale waarde van de verkregen aandelen en certificaten wordt afgetrokken van het geplaatste kapitaal. Na het geplaatste kapitaal krijgt men dan twee aftrekposten, eerst het niet gestorte en niet opgevraagde kapitaal, vervolgens de nominale waarde van de verkregen eigen aandelen en certificaten.

In het bovenstaande werd ervan uitgegaan dat het voorschrift dat eigen aandelen en certificaten van eigen aandelen in mindering moeten worden gebracht op het eigen vermogen onverkort wordt gehandhaafd. In de memorie van toelichting wordt gezegd dat men hierdoor een betere voorstelling van de werkelijkheid pleegt te krijgen dan wanneer de aandelen eerst worden geactiveerd en daartegenover ter neutralisering een reserve wordt gevormd. Betwijfeld kan echter worden of dit juist is voor zover het betreft aandelen of certificaten van aandelen die op de beurs verhandeld worden. Activering tegen de beurskoers op de balansdatum geeft dan een beter beeld dan het in mindering brengen van het eigen vermogen tegen de verkrijgingsprijs. Zou het geen aanbeveling verdienen voor op de beurs genoteerde aandelen en certificaten van aandelen deze wijze van boeken toe te laten?

Wordt de voorgestelde redactie van artikel 373 gehandhaafd dan rijst de vraag of ingekochte eigen aandelen steeds op het eigen vermogen in mindering moeten worden gebracht. Zeker wanneer het gaat om op de beurs genoteerde, op tijdelijke basis ingekochte, aandelen lijkt verdedigbaar dat deze toch geactiveerd worden tegen de beurskoers, zulks met een beroep op artikel 362, lid 4. Deelt de Minister deze mening?

Kan niet gestort kapitaal ook op termijn worden opgevraagd? Zo ja, moet dan artikel 373 (of 378) niet voorschrijven dat het tijdstip waartegen storting is gevraagd wordt vermeld, zo vroegen de leden van de fractie van D'66.

Artikel 374

De leden van de V.V.D.-fractie hadden ernstig bezwaar ertegen dat hier een «nauwkeurige omschrijving» wordt verlangd tegenover het verlangen van de richtlijn op dit punt die spreekt van een «duidelijke omschrijving».

Verder hadden de leden van de V.V.D.-fractie bezwaar tegen het feit dat in het wetsontwerp een eis wordt gesteld die niet in de richtlijn is terug te vinden, namelijk dat aangegeven moet worden in welke mate de voorzieningen als langlopend kunnen worden beschouwd. Immers noch de huidige wetgeving noch de vierde richtlijn kennen dit voorschrift, hetgeen begrijpelijk is, omdat het vrijwel ondoenlijk is zulks aan te geven.

Voorts is niet duidelijk wat met «langlopend» wordt bedoeld.

De leden van de V.V.D.-fractie gaven derhalve de voorkeur eraan om de duidelijke tekst van de vierde richtlijn op dit punt te handhaven.

De leden van de fractie van D'66 waren van oordeel, dat het eerste lid onder b een weinig heldere bepaling bevat, die niet nader wordt toegelicht. Is het woord «aangevangen» gekozen om aan te geven dat het risico op de balansdatum niet gebleken hoeft te zijn? Is ook bij deze ruime interpretatie het bepaalde onder b niet overbodig naast het gestelde onder a?

Artikel 379

Ten aanzien van dit artikel, tweede lid, merkten de leden van de C.D.A.-fractie op, dat door de daaruit voortvloeiende verplichtingen gelezen in verband met artikel 402, de suggestie wordt gewekt dat, al dan niet te zamen met andere groepsmaatschappijen, de vrijheid laat om groepsmaatschappijen buiten de

consolidatie te laten. De genoemde leden achten zulks in strijd met het uitgangspunt van de richtlijn. Dochtermaatschappijen omvattende een kapitaalbelang van meer dan 50% dienen naar hun oordeel op grondslag van de consolidatie in de groepsjaarrekening te worden opgenomen. In dit verband vroegen de leden van de C.D.A.-fractie ook aandacht voor de zogenaamde topcoöperaties: coöperaties met leden-rechtspersonen. Zij meenden dat als nog in alle duidelijkheid in de aanpassingswet geregeld moet worden dat deze een groepsjaarrekening moeten opnemen. Zij willen gaarne de reactie van de Minister hierover vernemen. Voorts bepleitten de leden met betrekking tot de lidmaatschappen van coöperatieve verenigingen ook opname van de verplichting in de wet, waar sprake is van een stemrecht criterium van 20%, van de gegevens zoals die geldt voor overige kapitaalbelangen van 20%.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vroegen welke plaats het lidmaatschap van een coöperatieve vereniging in deze heeft nu hier geen sprake is van kapitaalbelangen. Mocht in dit artikel de coöperatieve vereniging geen plaats hebben dan vroegen zij het oordeel van de Minister over het voorstel om naast het kapitaalbelang van 20% een stemrecht criterium op te nemen. Zij verwezen hierbij naar het commentaar van het Tripartite overleg op dit punt.

Deze leden vroegen verder of hetgeen het TO stelt omtrent de vrijheid om groepsmaatschappijen buiten de consolidatie te houden juist is. Zou het niet juist zijn de financiële gegevens over dochtermaatschappijen op grondslag van de consolidatie naast de groepsjaarrekening op te nemen? Tevens waren zij van mening dat de opmerkingen van het TO omtrent topcoöperaties in acht genomen zouden dienen te worden.

Artikel 380

De segmentatie van het bedrijfsresultaat, welke het huidige artikel 335, tweede lid, kent, wordt in artikel 380, dat zich beperkt tot de door de richtlijn voorgeschreven uitsplitsing, teruggedraaid, zo hadden de leden van de C.D.A.-fractie bespeurd.

De argumentatie van de Minister had deze leden in geen deele bevredigd. Het voorschrift maakt reeds een aantal jaren deel uit van het Nederlandse jaarrekeningrecht. Tot op heden zijn er geen berichten geweest dat daardoor het Nederlandse bedrijfsleven in een nadelige positie zou zijn geraakt. Kan de Minister deze koerswijziging nog eens toelichten, zo vroegen deze leden.

Zoals de FNV in haar commentaar op dit wetsontwerp terecht, aldus de leden van de P.v.d.A.-fractie, betoogt, wordt inbreuk gemaakt op het vooropgestelde streven om hetgeen reeds in de Nederlandse wetgeving is bereikt te handhaven. Deze leden waren dan ook van mening dat ten onrechte het (toenmalige) amendement-Wieringa met betrekking tot segmentering van het bedrijfsresultaat naar groepen goederen en diensten (het huidige artikel 335, lid 2) uit de wet verdwenen is en sloten zich wat dit betreft aan bij hetgeen hierover aan argumenten door de FNV wordt aangevoerd, met name wat betreft de verregaande segmentering zoals die door de Europese wetgever in de toekomst wordt voorgestaan.

Wat is de inbreng van de Nederlandse deskundigen ter zake geweest bij de voorbereiding van de Europese richtlijn, zo wilden deze leden weten.

Artikel 382

Ten aanzien van de vermelding van het gemiddeld aantal werknemers vroegen de leden van de C.D.A.-fractie de Minister te bezien of niet beter met het objectieve criterium: aantal manjaren, gewerkt zou kunnen worden. Vooral aan de bezwaren van het bouwbedrijf zou op deze wijze tegemoet gekomen kunnen worden. Wat denkt de Minister van deze suggestie?

Artikel 383

De openbaarmaking van de bezoldiging van de bestuurder kon de goedkeuring van de leden van de C.D.A.-fractie zeer wel wegdragen. De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen waarom de in het huidige artikel 313 voorgescreven uitsplitsing naar de aard der bezoldiging van commissarissen niet gehandhaafd is.

Artikel 384

De leden van de C.D.A.-fractie wezen de benadering van de waardering op basis van de actuele waarde af. Zij stelden zich op het standpunt dat de verplichte toepassing van de actuele waarde niet door de richtlijn geëist wordt. De vierde richtlijn kiest als uitgangspunt voor de waardering en resultaatbepaling de grondslag van de historische kosten. De C.D.A.-fractie kiest in de aanpassingswet voor de historische kostprijs met in de toelichting waardering op basis van actuele waarde, indien deze laatste waarde beduidend hoger is. Op deze wijze wordt informatie verschaft aan de gebruiker van de jaarrekening indien tussen de gekozen grondslag voor de posten in de balans en in de winst- en verliesrekening en de actuele waarde een beduidend verschil ligt. Het beroep in de memorie van toelichting, blz. 21, op het getrouwheidsvereiste van de jaarrekening om de grondslag van de actuele waarde te verdedigen, achtten de leden van de C.D.A.-fractie onjuist.

Ten aanzien van het vijfde lid van artikel 384 merkten de leden van de C.D.A.-fractie het volgende op.

Zij meenden dat, indien voor het waterleidingbedrijf in NV-vorm in Nederland deze bepaling zou gaan gelden, voor deze tak van het bedrijfsleven ten aanzien van de in het vijfde lid bedoelde waarderingsgrondslagen en winstbepaling andere normen kunnen komen te gelden dan voor de waterleidingbedrijven die worden geëxploiteerd als tak van dienst door een publiekrechtelijk orgaan dan wel krachtens een gemeenschappelijke regeling gesloten tussen meerdere publiekrechtelijke organen. De toepassing van de in het wetsontwerp voorliggende bepalingen met betrekking tot de actuele waarde bij het waterleidingbedrijf in NV-vorm leidt tot inflatoire tarieven. De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich dan ook af of niet voor deze naamloze vennootschappen een uitzonderingsmogelijkheid dan wel ontheffingsmogelijkheid kan worden geschapen naar analogie van de artikelen 395 en volgende.

De leden van de P.v.d.A.-fractie stelden in navolging van het NIVRA voor tot een neutralere aanduiding over te gaan dan «verliezen en risico's» voor zover het belangrijke gebeurtenissen na balansdatum aangaat (idem 392.1.i). In dit kader leek het deze leden tevens noodzakelijk over te gaan tot datering van de jaarrekening (dag van opmaking c.q. vaststelling).

De leden van de P.v.d.A.-fractie stelden verder vast dat het wetsontwerp kiest voor de actuele waarde als uitgangspunt voor de waardering en resultaatbepaling. Komt door deze keuze in het ontwerp de harmonisatie van wetgeving in de onderscheiden landen niet in het gedrang?

Deze leden vroegen voorts de mening van de Minister over de door de Commissies Jaarverslaggeving van het Tripartite Overleg geformuleerde bezwaren en over hun mening dat vermogen en resultaat dienen te worden berekend volgens beide waarderingsstelsels, waarbij de onderneming de vrijheid zou hebben te bepalen welk waarderingsstelsel zij zal gebruiken voor de presentatie, maar tevens de verplichting zou hebben in de toelichting te vermelden welke de desbetreffende uitkomsten zouden zijn bij toepassing van het andere waarderingsstelsel.

De leden behorende tot de fractie van de P.v.d.A. waren ten slotte van mening dat in de in artikel 384, lid 7, aangekondigde algemene maatregel van bestuur de met toepassing van de actuele waarde samenhangende vraagstukken dienen te worden geregeld.

Zij vroegen de Minister of hij bereid is de ontwerp-algemene maatregel van bestuur aan de Kamer voor te leggen.

Het voorschrift van artikel 384, tweede lid, gaat wederom – aldus merken de leden van de V.V.D.-fractie op – verder dan de vierde richtlijn. Het in het wetsontwerp op dit punt gegeven voorschrift betekent dat wanneer de algemene vergadering reeds heeft plaatsgevonden, de aandeelhouders alsnog dienen te worden geïnformeerd over na de aandeelhoudersvergadering bekend geworden feiten. Moet de mededeling dienaangaande ten kantore van het Handelsregister worden gedeponereerd, zo vroegen de leden van de V.V.D.-fractie zich af. Deze regeling zou bovendien de ondernemingen voor grote praktische problemen plaatsen.

Nadat de jaarrekening en het jaarverslag zijn opgemaakt door het bestuur, en commissarissen en accountants hun fiat daaraan hebben gegeven, worden deze stukken gedrukt en voor publikatie vrijgegeven. Aanpassingen zijn dan niet meer mogelijk. Berichten aan aandeelhouders zijn door het ontbreken van een adressenbestand (bij voorbeeld bij toonderaandelen) niet te verwezenlijken.

Verder is in het wetsontwerp geen tijdslimiet opgenomen, zodat in beginsel tot aan de publikatie van de volgende jaarrekening, of zelfs daarna nog berichten over vroegere jaarrekeningen zouden moeten worden verstrekt.

Voorts wordt in de memorie van toelichting over «correcties» gesproken, waaruit de indruk zou kunnen ontstaan dat de vastgestelde jaarrekening niet juist is. Het scheen de leden van de V.V.D.-fractie toe dat dit niet de bedoeling van de wetgever is. De vastgestelde jaarrekening blijft immers in stand. Beter ware derhalve te spreken van na de behandeling bekend geworden feiten, die als nadere mededelingen moeten worden beschouwd, waarvan de effecten in de eerstvolgende jaarrekening dienen te worden verwerkt. Ook zou uit het depot bij het Handelsregister omtrent de nagekomen «correcties» ten onrechte de indruk kunnen worden gewekt dat men bezwaar kan maken tegen de inhoud van die mededeling bij de Ondernemingskamer, hetgeen toch niet de bedoeling van de wetgever op dit punt kan zijn.

Eveneens is niet duidelijk wat deze «mededeling» voor artikel 395 betekent. In dit artikel wordt het openbaar maken van de jaarrekening buiten het Handelsregister om geregeld. De jaarrekening is die zoals deze door het bevoegde orgaan is vastgesteld of goedgekeurd.

De leden van de V.V.D.-fractie waren derhalve de mening toegedaan dat de laatste twee volzinnen van artikel 384, lid 2, dienen te worden geschrapt, althans dat deze bepalingen zeker niet thuis horen in een artikel, dat handelt over een jaarrekening die is vastgesteld en goedgekeurd.

Verder waren de leden van de V.V.D.-fractie van mening dat, indien het tweede lid toch gehandhaafd zou blijven, in dat geval in de wetstekst zou moeten worden opgenomen dat de mededeling moet worden gedagtekend en ondertekend, en dat verder een termijn moet worden gesteld aan het voorschrift tot het doen van die mededeling, en wel tot de datum van de opmaking van de volgende jaarrekening, en dat de bekend geworden feiten met betrekking tot het boekjaar moeten worden verwerkt in de daarop volgende jaarrekening; ten slotte dient de Wet op de ondernemingsraden zodanig te worden aangevuld dat ook gewaarborgd wordt dat mededelingen omtrent de hier bedoelde feiten onverwijld aan de ondernemingsraad worden meegedeeld.

Ook waren de leden van de V.V.D.-fractie van oordeel, dat door de redactie van het eerste lid van artikel 389 de Nederlandse ondernemingen in een nadeliger situatie worden gebracht ten opzichte van ondernemingen gevestigd in andere EG-landen.

Artikel 386

De leden van de V.V.D.-fractie wezen erop, dat het derde lid van dit artikel de geactiveerde good-will betreft, die in vijf jaar dient te worden afgeschreven met een mogelijke verlenging tot 10 jaar, mits met redenen omkleed in de toelichting.

Ingevolge artikel 37, lid 2, van de vierde richtlijn kan men over een langere periode dan 10 jaar, afschrijven, mits deze periode niet langer is dan de le-

vensduur van de betreffende activa en de afschrijving stelselmatig geschiedt. Voor bepaalde bedrijfstakken is dit van belang. Bij een overname van een bedrijf worden soms hogere factoren in acht genomen, bij voorbeeld 20 x de jaarwinst vanwege de aanwezigheid van hoogwaardige immateriële activa.

De leden van de V.V.D.-fractie stelden derhalve voor artikel 386, lid 3, in overeenstemming te brengen met de vierde richtlijn.

Artikel 389

De leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie vroegen het oordeel van de Minister omtrent het Tripartite Overleg, dat de in Nederland ingeburgerde term «intrinsieke waarde» in de plaats zou moeten komen van de term «nettovermogenswaarde».

Bij het vierde en vijfde lid verwezen deze leden naar de door hen gemaakte opmerkingen bij artikel 365, derde lid.

Voorts waren deze leden van mening dat als alternatief bij het niet kunnen vaststellen van de intrinsieke waarde van de deelneming de gebruikelijke gedragslijn zou moeten worden gevolgd, nl. waardering overeenkomstig de grondslag van de deelneming. Zij vroegen zich met het Tripartite Overleg af, of en hoe artikel 387, lid 4, hierbij een rol kan spelen.

De P.v.d.A.-leden waren ten slotte van mening dat niet duidelijk is waarop de aftrek dient plaats te vinden (zij verwezen daarbij naar hun opmerkingen onder artikel 373, lid 2 en 3).

De leden van de V.V.D.-fractie wezen er op dat artikel 389, lid 2 en 3, een onderscheid maakt tussen good-will en negatieve good-will, zulks terwijl de vierde richtlijn dit niet doet. Voor de zogenaamde «bad-will», moet volgens artikel 389, lid 3, een andere afschrijving worden gevolgd dan bij de good-will. Voor de bad-will moet namelijk een reserve worden gevormd waarop de bepalingen omtrent de herwaarderingsreserve van toepassing zijn. De richtlijn schrijft hieromtrent echter niets voor, terwijl de memorie van toelichting bovendien dienaangaande geen motivering geeft voor het verschil in behandeling. De leden van de V.V.D.-fractie gaven derhalve de voorkeur aan een redactie waarbij de anomalie in de procedures van lid 2 en lid 3 wordt weggenomen en deze bepalingen worden geharmoniseerd.

Ingaande op de waardering van deelnemingen volgens de vermogensmutatiemethode, stelden deze leden, dat deze alleen wordt toegestaan indien de gegevens ontbreken tot waardering tegen netto-vermogenswaarde (intrinsieke waarde). Het TO spreekt in haar commentaar een voorkeur uit voor de waardering tegen intrinsieke waarde, waaraan de Raad voor Nederlandse Werkgeversverbonden nog heeft toegevoegd, dat deze methode alleen voor typisch Nederlandse bedrijven wordt gebruikt, omdat internationaal de vermogensmutatiemethode de meeste toepassing vindt. De leden van de V.V.D.-fractie stelden derhalve voor ook deze methode zonder beperkingen toe te laten zoals de tweede richtlijn ook heeft bedoeld.

Artikel 390

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen het oordeel van de Minister over de opvatting van het TO dat, nu de opvattingen omtrent dit onderwerp nog niet voldoende uitgekristalliseerd zijn en dit voorschrift ook niet voortvloeit uit de Vierde Richtlijn, er de voorkeur aan zou moeten worden gegeven deze beperking te laten vervallen.

De leden van de V.V.D.-fractie duiden erop, dat dit artikel spreekt over de herwaarderingsreserve. Het is onduidelijk, aldus deze leden of de zogenaamde «gearing-adjustment» mag worden toegepast. Deze komt neer op een correctie op de herwaardering om de invloed van de financieringsverhoudingen tot uitdrukking te brengen. Het lijkt gewenst de toelaatbaarheid van deze correctie vast te leggen in de wet. Dit wordt in Engeland steeds meer gebruikelijk en ook in Nederland gaan steeds meer stemmen op voor

het aanbrengen van deze correctie. De praktijk wijst derhalve erop dat over de toelaatbaarheid van het gearing-adjustment geen twijfel blijft bestaan, hetgeen kan worden bereikt door dit nader in de memorie van antwoord tot uitdrukking te brengen. Verder heerst met betrekking tot de behandeling van latente belastingen over de herwaardering onduidelijkheid. Het is tot nu toe in Nederland niet ongebruikelijk deze latente belasting in mindering te brengen op de herwaarderingsreserve. Lid 3 lijkt daartoe geen mogelijkheid te bieden, maar wellicht is in lid 5 er wel rekening mee gehouden. Het wilde de leden van de V.V.D.-fractie voorkomen dat daaromtrent duidelijkheid dient te worden verschaft.

Artikel 391

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met belangstelling kennisgenomen van de nieuwe verplichting, neergelegd in het tweede lid van artikel 391: een bepaling, welke niet in de richtlijn voorkomt. Zij juichten de bepaling toe dat het jaarverslag mede inlichtingen bevat omtrent gebeurtenissen van bijzondere betekenis die na het einde van het boekjaar hebben plaatsgevonden. In de huidige praktijk plegen deze mededelingen mondeling soms op de algemene aandeelhoudersvergadering te worden gedaan. Gezien de betekenis voor het reilen en zeilen van de NV leek het deze leden een goede zaak dat in de toekomst deze mededelingen in de toelichting bij het jaarverslag dienen te worden gevoegd. Ter zake van de tweede zin van het tweede lid van artikel 391, hadden de leden van de C.D.A.-fractie kennisgenomen van het advies van de Commissie Vennootschapsrecht (kamerstuk 16 326, nr. 6, blz. 2–3). De leden van de C.D.A.-fractie wezen op het verband dat bestaat tussen de mededelingen omtrent de toekomstverwachtingen in het jaarverslag en de bepalingen van artikel 31a, lid 5 en artikel 31b, lid 2, van de Wet op de ondernemingsraden. Gezien de mogelijkheid voor de vennootschap om een beroep te doen op «gewichtige belangen» achtten genoemde leden de bepaling voorsnóg wel aanvaardbaar. Zij vroegen de Minister evenwel een aantal voorbeelden te geven op grond waarvan een NV zich met succes op «de gewichtige belangen» kan beroepen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van mening – het oogmerk van de aanpassingswet in acht nemend – dat ook aan derden het recht op een jaarverslag in de Nederlandse taal moet worden toegekend.

De P.v.d.A.-leden waren voorts van mening dat niettegenstaande het advies van de Commissie Vennootschapsrecht (zie kamerstuk 16 326, nr. 6), de bepaling omtrent toekomstverwachtingen e.d. in het jaarverslag gehandhaafd dient te blijven. Deze leden meenden eveneens dat dit artikel een bijzonder goed aanknopingspunt zou bieden tot het invoeren van sociale dan wel geïntegreerde jaarverslaggeving. Gaarne zouden zij het standpunt van de Minister in deze vernemen.

De leden van de V.V.D.-fractie merkten op, dat dit lid voorschrijft dat gedetailleerde mededelingen moeten worden gedaan omtrent de verwachte gang van zaken, waartegenover de richtlijn echter terughoudend is. De jaarrekening en het jaarverslag dienen een terugblik te geven doch niet een schatting van toekomstige verwachtingen en een te verwachten gang van zaken. Dit laatste blijft immers te allen tijde onzeker, aldus deze leden, waarvoor allerlei factoren zijn aan te voeren, zoals prijzen van grondstoffen, valutaverhoudingen, rente-implicaties en dergelijke. Bovendien zou dan het gevaar kunnen ontstaan – hetgeen in het buitenland reeds het geval is – dat men voor de gevolgen van niet uitgekomen prognoses aansprakelijk wordt gesteld.

De leden van de V.V.D.-fractie onderschreven in deze het advies van de Commissie Vennootschapsrecht (kamerstuk 16 326, nr. 6) hiervoren reeds door hen geciteerd. Zij haalden hieruit nog de volgende passage aan: «Veelal zal het bestuur wel prognoses hebben opgemaakt over deze factoren, doch de gang van zaken in het boekjaar zal belangrijke afwijkingen in deze prognoses kunnen medebrengen. In het bijzonder geldt dit in het on-

zekere economische klimaat waarin wij thans verkeren. Van de vennootschappen kan niet worden verlangd dat zij meer dan – wat de toelichting noemt – globale en vage uitlatingen geven. Het publiceren van interne prognoses kan in redelijkheid niet van de vennootschap worden verlangd. Indien gepubliceerde prognoses niet worden gehaald leidt dit tot ernstige teleurstellingen. Een grote mate van terughoudendheid met publikatie van interne prognoses is een te respecteren belang van de vennootschap».

De leden van de V.V.D.-fractie gaven er derhalve de voorkeur aan om artikel 391, lid 2, in overeenstemming te brengen met de richtlijn door het weglaten van de volgende passage: «Daarbij wordt, voor zover gewichtige belangen zich daartegen niet verzetten, in het bijzonder aandacht besteed aan de omzet, de investeringen, de financiering, de personeelsbezetting en de rentabiliteit».

De voorgestelde tekst van het tweede lid ontmoette geen bezwaren bij de leden van de fractie van D'66. Met de Commissie Vennootschapsrecht waren deze leden van mening dat mededelingen over de in dit lid genoemde onderwerpen dikwijls slechts globaal kunnen zijn. Daarmee is echter aan het voorschrift van de wet voldaan, terwijl ook de memorie van toelichting zich daartegen niet verzet, aldus de leden van de fractie van D'66.

Artikel 392

In artikel 392, lid 1, sub b, wordt van het bestuur verlangd aan de jaarrekening en het jaarverslag een weergave van de statutaire regeling omtrent de bestemming van de winst toe te voegen. Waar statuten openbare stukken zijn en het citeren van statutaire bepalingen derhalve niet alleen onnodig doch ook bezwaarlijk is, leek het de leden van de V.V.D.-fractie toe dat een verwijzing naar de desbetreffende artikelen van de statuten genoegzaam is.

Artikel 393

In de praktijk rijzen nogal eens vragen over de accountantsverklaring. Is het zo, zo vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie, dat de accountant slechts dan behoort te vermelden dat de jaarrekening niet voldoet aan de normen van de wet, indien dit notoir vaststaat (vgl. prof. Van der Grinten)? Hoe moet de functie van de accountant geïnterpreteerd worden (prof. Van der Grinten ziet de functie van accountant als een functie dienstbaar aan de belangen van de onderneming, waarbij deze zijn opdrachtgever zo min mogelijk voor de voeten moet lopen.)?

Kan de opdrachtgever, indien de opinie van de accountant hem niet bevalt, zomaar overgaan tot het aanstellen van een nieuwe accountant? Moet niet, met name nu de Vierde EG-Richtlijn strekt tot bescherming van de belangen van aandeelhouders en derden, een andere interpretatie aan de accountantsfunctie worden gegeven? Vloeit hier niet tevens uit voort dat aan de vorm en inhoud van de accountantsverklaring stringentere eisen moeten worden gesteld? Moet de accountantsverklaring niet tevens het jaarverslag omvatten, zo vroegen de leden van de V.V.D.-fractie.

De leden van de fractie van D'66 merkten bij dit artikel het navolgende op. In het derde lid kunnen de woorden «van leden of aandeelhouders» worden geschrapt.

In het vijfde lid wordt een regel gegeven die volgens de memorie van toelichting overeen komt met hetgeen de laatste zin van artikel 314, lid 2, thans slechts met betrekking tot de jaarrekening bepaalt, behoudens de invoeging «naar zijn oordeel». Anders dan artikel 314, lid 2, kan echter de nieuwe bepaling zo gelezen worden dat de accountant zich steeds moet uitlaten over de vraag in hoeverre de stukken niet aan de betrokken wettelijke bepalingen voldoen, ook wanneer zij in geen enkel opzicht daarmee in strijd zijn. Is dat de bedoeling? Zo ja, dan zou het woord «niet» beter geschrapt kunnen worden.

Lid 5 spreekt over voldoen aan «de bepalingen van deze titel». Volgens artikel 999 Rv nieuw gaat de ondernemingskamer na of de stukken voldoen aan de «daaromtrent bij of krachtens het Burgerlijk Wetboek gestelde voorschriften». Is er een reden voor deze discrepantie, zo vroegen de leden van de fractie van D'66.

Artikel 394

De P.v.d.A.-leden konden zich vinden in de argumentatie van het NIVRA met betrekking tot het invoeren van een verplichte mededeling waaruit blijkt op welke datum de jaarrekening is vastgesteld of goedgekeurd, dit met name in het belang van derden/belanghebbenden.

Tevens konden de P.v.d.A.-leden zich vinden in een aanpassing van artikel 394, lid 4, in die zin, dat binnen 8 dagen na aanvraag tot ontheffing c.q. ontheffing daarvan mededeling wordt gedaan aan het Handelsregister.

De leden van de V.V.D.-fractie waren van mening dat het doelmatig is dat bij deponering van een door de algemene vergadering vastgestelde of goedgekeurde jaarrekening bepaald wordt dat aan de gedeponeerde stukken een mededeling wordt gehecht, waaruit blijkt op welke datum de jaarrekening is vastgesteld of goedgekeurd. Deze datum kan ook van belang zijn voor belanghebbenden die een procedure voor de Ondernemingskamer willen entameren.

De leden van de V.V.D.-fractie merkten bij artikel 394, vierde lid, op dat niet is opgenomen binnen welke termijn of op welk moment de ontheffing moet worden gedeponerd. Deze leden stelden een aanvulling voor, inhoudende dat als om ontheffing is verzocht, binnen 8 dagen na het verzoek daarvan melding dient te worden gemaakt bij het Handelsregister, en dat, wanneer ontheffing is verkregen, binnen 8 dagen na de datum van de ontheffing een afschrift van die ontheffing bij het Handelsregister dient te worden gedeponerd.

Artikel 395

De leden van de P.v.d.A.-fractie konden zich vinden in het door het NIVRA voorgestelde derde lid, inhoudende een bepaling waarin voorgeschreven wordt dat als vaststelling/goedkeuring niet heeft plaatsgevonden, zulks op de openbaar gemaakte stukken moet worden vermeld. Volgens deze leden dient toegevoegd te worden dat, indien de accountantsverklaring ontbreekt, de redenen dienen te worden vermeld tenzij de artikelen 396 of 403, lid 1, van toepassing zijn.

De leden van de V.V.D.-fractie misten in dit voorschrift een bepaling als die van artikel 394, lid 2, waarin is vastgesteld dat bij de nederlegging van een niet vastgestelde en/of goedgekeurde jaarrekening vermeld dient te worden dat deze jaarrekening niet is vastgesteld en/of goedgekeurd.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen verder aandacht voor de inhoud van het schrijven van onderscheidene waterleidingmaatschappijen in Nederland van 19 januari 1981, waarin op de gronden als in die brief omschreven – deze gronden en argumentatie kwamen de leden van de V.V.D.-fractie redelijk voor – gevraagd wordt een uitzondering c.q. ontheffingsmogelijkheid te creëren conform artikel 395 e.v. van het wetsontwerp.

Een adres van het Algemeen Verbond Bouwbedrijf van 5 december 1980 verdiende naar de mening van de leden van de V.V.D.-fractie eveneens de nodige aandacht. Deze leden vroegen aan de bewindsman of ten aanzien van de bouwbedrijven de criteria voor vrijstelling niet zouden moeten worden verlegd.

Met betrekking tot het argument van het gemiddeld aantal werknemers over het boekjaar konden voornoemde leden de argumentatie onderschrijven dat namelijk in de bouw sprake is van een sterk wisselend personeelsbestand, weshalve de voorkeur eraan zou moeten worden gegeven om het ge-

middelste aantal werknemers te vervangen door een objectief criterium, namelijk het te verwachten aantal manjaren.

Een ander bezwaar, niet alleen door het Algemeen Verbond, doch ook door anderen aangevoerd, is, aldus de leden van de V.V.D.-fractie, de informatie over het salaris van bestuurders dat openbaar wordt gemaakt. Gelet op het feit dat de wet openbaarheid inkomens nog in behandeling is, leek het de leden van de V.V.D.-fractie redelijk om ten aanzien van de bestuurders van middelgrote BV's een uitzondering te maken, en niet vooruit te lopen op de wet openbaarheid van individuele inkomens.

Ook sprak de argumentatie voor wat betreft de omzetten van bouwbedrijven en de daaraan te knopen conclusies de leden van de V.V.D.-fractie ten zeerste aan, namelijk dat voor de bouwrijverheid het vereiste voor de kleine BV's dat de netto-omzet over het boekjaar niet meer dan f 6 000 000 dient te worden verhoogd tot f 24 000 000, om zodoende het middelgrote bouwbedrijf te laten genieten van de in het wetsontwerp neergelegde ruimere vrijstellingen voor de kleine BV.

Voorts merkten deze leden op, dat artikel 395, lid 2, voorschriften geeft over de openbaarmaking van de jaarrekeningen in gedeeltelijke of beknopte vorm. Zij tekenden hierbij aan dat het voorgestelde afwijkt van artikel 49 van de vierde richtlijn betreffende de verklaring van de deskundige. Een en ander kan tot moeilijkheden aanleiding geven; immers niet uitgesloten is te achten dat de Nederlandse accountants niet zonder meer bereid zullen zijn een mededeling als bedoeld in artikel 395, lid 2, af te geven. Zij zullen een dergelijke door hen afgegeven mededeling beschouwen als een verklaring met betrekking tot de jaarrekening als geheel, en zouden daardoor in strijd kunnen handelen met artikel 26:1 van de Gedrags- en Beroepsregels Registeraccountants. De memorie van toelichting stelt dienaangaande: «De bepaling verhindert niet dat een accountantsoordeel over het beknopte stuk zelf wordt bijgevoegd». Dit zou kunnen betekenen dat elke publikatie van welke informatie dan ook uit de jaarrekening vergezeld moet gaan van een accountantsverklaring en derhalve gepaard zou moeten gaan met een accountantsonderzoek. Dit brengt grote kosten met zich mee en extra formaliteiten.

De leden van de V.V.D.-fractie stelden derhalve voor de tekst aan te passen aan artikel 49 van de vierde richtlijn en wel door deze ongewijzigd over te nemen.

Artikel 396

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of het de bedoeling is ook artikel 365, lid 3, uit te sluiten. Deze leden vroegen tevens of deze bepalingen ook (niet) gelden voor BV's die vallen onder het huidige artikel 213.

Artikel 399

Met betrekking tot dit artikel vroegen de leden van de C.D.A.-fractie zich af of meer duidelijkheid door de Minister geschapen kan worden met betrekking tot de positie van verzekeringsmaatschappijen, die het verzekeringsbedrijf als voornaamste activiteit hebben, maar waarvan de leidende onderneming geen verzekeringsmaatschappij is in de zin van artikel 399, eerste of zesde lid. Zoals bekend zijn er in Nederland ondernemingen, die verzekeraar zijn maar als nevenactiviteiten ontwikkelen het hypotheek- en financieringsbedrijf door middel van zelfstandige NV's of BV's.

De leden van de V.V.D.-fractie wezen bij dit artikel erop dat het Verbond van Verzekeraars van 11 december 1980 de navolgende opmerkingen ter zake had gemaakt.

Er bestaat onduidelijkheid ten aanzien van de verslagen van groepen ondernemingen met het verzekeringsbedrijf als voornaamste activiteit, waarvan de leidende onderneming geen verzekeringsmaatschappij is in de zin van artikel 399, lid 1, of lid 6.

In Nederland zijn groepen en ondernemingen gevestigd die verzekeringsactiviteiten en daarmee verbonden beleggingsactiviteiten ontplooiën en daarnaast nevenactiviteiten ontwikkelen door middel van zelfstandige ondernemingen, waaronder hypotheek- en financieringsmaatschappijen.

Het Verbond van Verzekeraars in Nederland vraagt zich verder in dit verband af of de interpretatie van de artikelen 361, lid 4, en 379, lid 2, juist is, en zou daar graag uitsluitsel over willen hebben. Het Verbond stelt dienaangaande: «Voor de opstelling van de groepsjaarrekening volgens de methode der consolidatie van een rechtspersoon met dochterondernemingen waarvan het merendeel het verzekeringsbedrijf en daarmee verbonden beleggingsactiviteiten uitoefent gelden de voorschriften van artikel 399. Voor wat betreft de overige activiteiten zal ter voldoening aan de algemene bepalingen van de aanpassingswet vierde richtlijn evenwel in de toelichting aanvullende informatie worden verstrekt».

Artikel 400

De leden van de C.D.A.-fractie merkten op dat onduidelijkheid bestaat over de vraag welke voorschriften van toepassing zijn op kredietinstellingen, zijnde rechtspersonen ingeschreven in het register bedoeld in artikel 12 Wet Toezicht Kredietwezen. Genoemde leden vroegen de Minister hen hieromtrent nader te informeren. Niet duidelijk is vooral wat in de plaats treedt van de afdelingen 3 en 4 van de toekomstige titel 8 van Boek 2 BW. Ook opname van de huidige vrijstellingen van artikel 11, tweede lid, van de Wet Toezicht Kredietwezen in artikel 400 had bij genoemde leden de voorkeur.

Artikel 403

Dit artikel bevat vrijstellingsbepalingen met betrekking tot dochtermaatschappijen. De SER heeft zich met betrekking tot de 7de Richtlijn uitgesproken tegen een vrijstellingsregeling. De leden van de P.v.d.A.-fractie zouden graag van de Minister vernemen welk standpunt in de Raad met betrekking tot dit onderwerp in het kader van de 7de Richtlijn wordt ingenomen.

De leden van de V.V.D.-fractie merkten op, dat dit artikel in feite een continuering is van artikel 343, Boek II Burgerlijk Wetboek. Dit artikel beperkt zich tot dochtermaatschappijen terwijl in het wetsontwerp de bepaling betrekking heeft op alle rechtspersonen die tot een groep behoren. Het belangrijkste praktische gevolg is dat bij voorbeeld 50% deelnemingen (joint ventures) niet langer onder de vrijstellingsbepaling vallen. In de praktijk doen zich veel gevallen voor waarin een dergelijke deelneming beschouwd kan worden als een groepsmaatschappij, welke uit dien hoofde ook geconsolideerd wordt. Door de formele grens die in het wetsontwerp voor een dochtermaatschappij wordt gehanteerd, namelijk een kapitaaldeelname voor meer dan de helft wordt aan bovengenoemde situatie zonder reden een einde gemaakt. De leden van de V.V.D.-fractie deelden de conclusie van de Raad voor Nederlandse werkgeversverbonden en stelden dan ook voor om in artikel 403 de «dochtermaatschappij» te vervangen door «groepsmaatschappij».

Artikel II

Artikel 76

De leden van de V.V.D.-fractie maakten bij dit artikel de navolgende opmerkingen. In dit artikel wordt een definitie gegeven wat onder een dochtermaatschappij van een naamloze vennootschap wordt verstaan. Deze definitie is van belang voor de toepassing van artikel 379, lid 2.

In de toelichting worden de financiële gegevens omtrent de dochtermaatschappijen al dan niet te zamen met die van de rechtspersoon en de andere groepsmaatschappijen opgenomen in een groepsjaarrekening, die volgens de methode der consolidatie is vastgesteld met uitzonderingen daarop.

De memorie van toelichting, blz. 42, zegt hieromtrent het volgende: «Van een groep zal men in het algemeen kunnen spreken indien een aantal ondernemingen als een economische eenheid onder gemeenschappelijke leiding optreedt. De band tussen hen zal gewoonlijk in kapitaaldeelnemingen zijn uitdrukking vinden; met het oog op de zeggenschap die voor het kunnen optreden als een eenheid is vereist, zal deze deelneming in de regel een directe of indirecte meerderheidsdeelneming zijn. Enz.».

De definitie van een dochteronderneming, als thans opgenomen in artikel 76, zal, aldus de leden van de V.V.D.-fractie, tot ongewenste gevolgen voor een groep van ondernemingen kunnen leiden in die gevallen waarin op grond van deze definitie in de consolidatie ondernemingen moeten worden betrokken, waarover direct of indirect geen zeggenschap kan worden uitgeoefend. Daarbij zij verwezen naar bijlage 6 behorende bij het rapport van de Raad van Nederlandse Werkgeversverbonden van 29 januari 1981.

Artikel III

Artikelen 999 tot en met 1002 Brv

Bij deze artikelen maakten de leden van de V.V.D.-fractie de navolgende opmerkingen.

Bezwaren tegen de jaarrekening, het jaarverslag en de overige gegevens kunnen bij de Ondernemingskamer middels een bezwaarschrift aanhangig worden gemaakt. Het gaat hierbij om tijdens de jaarvergadering behandelde stukken. Indien de jaarrekening niet is vastgesteld of goedgekeurd maar wel ingevolge het voorgestelde artikel 394, lid 2, is gedeponereerd, ontstaat echter een onduidelijkheid.

Op grond van artikel 1001, eerste lid, laatste volzin, kan worden aangenomen dat een dergelijke jaarrekening voor de Ondernemingskamer kan worden bestreden. De memorie van toelichting verklaart deze zinsnede uitdrukkelijk van toepassing op het geval van het voorgestelde artikel 394, lid 2. Artikel 1002, derde lid, gaat evenwel ervan uit dat door een bevel van de Ondernemingskamer de vaststelling of goedkeuring van een jaarrekening wordt vernietigd, terwijl het in het voorgestelde artikel 394, lid 2, juist gaat om de nederlegging van een niet vastgestelde of goedgekeurde jaarrekening.

Het wilde de leden van de V.V.D.-fractie voorkomen dat deze onduidelijkheid dient te worden opgeheven. Naar hun opvattingen dient uitgesloten te worden dat rechtsingangen worden gegeven tegen niet vastgestelde of niet goedgekeurde jaarrekeningen. Het leek deze leden tevens wenselijk dat een dergelijke rechtsingang niet kan bestaan tegen nagekomen correcties, waarover deze leden hiervoren reeds opmerkingen hadden gemaakt. Wanneer deze mededelingen (nagekomen correcties) in de volgende jaarstukken worden geconsolideerd en opgenomen bestaat vanaf dat moment immers wel een rechtsingang bij de Ondernemingskamer.

Voorts vroegen de leden van de V.V.D.-fractie hoe te handelen indien de in het voorgestelde artikel 394, vierde lid, bedoelde ontheffing is verkregen. De ontheffing slaat alleen op de jaarrekening en niet op het jaarverslag en de overige gegevens. Ontheffing van het jaarverslag en de overige gegevens is kennelijk niet mogelijk. Deelt de Minister dit standpunt? Artikel 394, lid 5 spreekt evenwel over «gelijktijdig met en op dezelfde wijze» zodat op grond daarvan aangenomen moet worden dat als ontheffing van opmaking, overlegging en vaststelling van de jaarrekening is verkregen, ook ontheffing van de deponering van het jaarverslag en de overige gegevens is verkregen. Is deze interpretatie juist? De leden van de V.V.D.-fractie stelden dat omtrent die vraagstelling duidelijkheid dient te worden verschaft.

Het wetsontwerp maakt duidelijk, zo vervolgden de leden van de V.V.D.-fractie hun opmerkingen, dat de Ondernemingskamer de accountant in de gelegenheid moet stellen zijn zienswijze op alle materiële geschilpunten te geven. De memorie van toelichting geeft uitvoerig aan op welke wijze de Ondernemingskamer thans gestalte aan dit verhoor moet geven. De aan het

woord zijnde leden sloten zich in deze aan bij de opmerking en het commentaar van het Nederlandse Instituut van Register-Accountants op het onderwerpelijke wetsontwerp, waarin dit stelt: «Uit de beschrijving blijkt niet – ook niet uit de tot dusverre bekende arresten van de Ondernemingskamer – dat de Ondernemingskamer motiveert waarom zij de zienswijze van de accountant aanvaardt of verwerpt». Deze leden onderschreven dan ook de aanbeveling van het Nederlands Instituut voor Registeraccountants waarin het stelt dat het in overweging ware te nemen in een afzonderlijke afdeling van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering het incident van het verhoor van accountants bij de jaarrekeningsprocedure op te nemen en te regelen, alsmede de aan de Ondernemingskamer op te leggen verplichting om de motivering van de accountant in het arrest mee te wegen.

De leden van de fractie van D'66 merkten bij deze artikelen het volgende op.

In de vijfde regel van artikel 999 Brv moet in plaats van «voldoet» geschreven worden: «voldoen».

Bij arrest van 10 april 1980, NJ 1981, 49 heeft de Ondernemingskamer de jaarrekening van een b.v. vernietigd op de grond dat bij de totstandkoming daarvan ten onrechte geen registeraccountant of toegelaten deskundige was ingeschakeld. Tegen de juridische fundering van deze uitspraak zijn in de literatuur bezwaren gerezen. Deze bezwaren worden door de voorgestelde tekst van artikel 999 Rv, mede gelet op de laatste zin van het eerste lid, niet weggenomen. Verdient het geen aanbeveling op dit punt duidelijkheid te scheppen? Daarbij ware naar de mening van de leden van de fractie van D'66 te kiezen voor een redactie die de rechtspraak van de Ondernemingskamer op dit punt ondersteunt: het accountantsonderzoek is in de opbouw van het jaarrekeningrecht van zo grote betekenis dat bij niet-inschakeling van een accountant de jaarrekening voor vernietiging vatbaar dient te zijn.

Bij de toepassing van de bepaling van artikel 1001 Brv rijst, aldus de leden van de fractie van D'66, de vraag hoe aandeelhouders moeten handelen indien zij op gronden aan titel 8 ontleend bezwaar hebben tegen de jaarrekening. Hebben zij bezwaren dan zullen zij de jaarrekening niet willen vaststellen of goedkeuren. Vindt geen vaststelling of goedkeuring plaats dan kan echter geen vordering tot wijziging worden ingesteld. De vordering kan wellicht alsnog worden ingesteld nadat het bestuur conform artikel 394, lid 2 heeft gepubliceerd maar deze vordering kan alleen betrekking hebben op de alsdan gepubliceerde stukken en dat hoeft niet de hele jaarrekening te zijn. Naar geldend recht mag wellicht worden aangenomen dat de aandeelhouders zonder meer een vordering aanhangig kunnen maken ter zake van een opgemaakte maar nog niet vastgestelde of goedgekeurde jaarrekening, zulks op grond van artikel 307, waarbij dan de in artikel 339 genoemde termijn van 2 maanden geacht moet worden te lopen vanaf de weigering tot vaststelling of goedkeuring. Deze redenering zal echter naar het nu voorgestelde recht niet meer opgaan. Weliswaar wordt in artikel 361, lid 3, nieuw, het bepaalde in artikel 307 inhoudelijk overgenomen maar de rechtspleging staat niet meer in «deze titel». Kan de kwestie worden opgelost door in artikel 1001 Rv nieuw te bepalen dat de vordering ook kan worden ingesteld binnen twee maanden na de verwerping van een voorstel tot vaststelling of goedkeuring? Dan zou ook beter verklaard zijn waarom een vordering kan worden ingesteld binnen twee maanden na de publikatie door het bestuur van een niet vastgestelde of niet goedgekeurde jaarrekening, zoals in de memorie van toelichting wordt gezegd.

Artikel 1002 Brv bevat, zo vervolgden de leden van de fractie van D'66, een herziene versie van artikel 340 Boek 2 BW. De herschrijving heeft vooralsnog niet tot een opvallende verbetering geleid. Zij maakten daarbij de volgende opmerkingen: De aanhef van het eerste lid «Voor zover» wekt de indruk dat het te geven bevel (nauwkeurig) moet aansluiten op de vordering, zoals elders in het civiele recht het geval is. Dit is echter niet de bedoeling, naar mag worden aangenomen. De eiser hoeft immers slechts aan te geven «op welke punten» (artikel 1001, lid 2) de jaarstukken herziening behoeven. Het bevel

kan voorts ambtshalve beperkt worden tot toekomstige jaarrekeningen. De eerste zinsnede zou wellicht vervangen kunnen worden door de woorden «Bij toewijzing van de vordering».

Het woord «omtrent» in de laatste zinsnede van het tweede lid van artikel 1002 Brv doet vermoeden dat de rechtspersoon ook dan aan haar verplichting heeft voldaan wanneer een voorstel tot vaststelling of goedkeuring van de met inachtneming van het bevel opgemaakte jaarrekening wordt verworpen. Is dit de bedoeling? Zo nee, waarom wordt dan niet het woord «tot» gebruikt?

De zinsnede waarmee het derde lid van artikel 1002 Brv aanvangt is alleen begrijpelijk voor degene die lid 6 gelezen heeft. Kan lid 6 niet beter vóór lid 3 geplaatst worden, zo vroegen de leden van de fractie van D'66.

Het derde lid van artikel 1002 Brv handhaaft de eigenaardige constructie dat een bevel van de Ondernemingskamer met betrekking tot een vastgestelde en/of goedgekeurde jaarrekening de vaststelling en/of goedkeuring vernietigt. Onder meer in het zo juist genoemde arrest van 10 april 1980, NJ 1981, 49 heeft de Ondernemingskamer zich niet aan deze tekst gehouden. Na te hebben vastgesteld dat wezenlijke voorschriften niet waren nagekomen heeft zij eerst de jaarrekening vernietigd en vervolgens een bevel gegeven om met inachtneming van bepaalde voorschriften een nieuwe jaarrekening op te maken. Deze door de Ondernemingskamer gekozen weg maakt beter duidelijk wat er eigenlijk gebeurt en verdient daarom naar de voorlopige mening van de leden van de fractie van D'66 de voorkeur boven de weg die de wet aangeeft. Is de Minister bereid zijn voorstel in deze zin te wijzigen?

Zou de Minister – anders dan de Ondernemingskamer – het dogmatisch onjuist vinden te spreken over «vernietigen» van de jaarrekening «omdat de jaarrekening op zich zelf genomen geen rechtshandeling is», dan zou de term «van onwaarde verklaren» gekozen kunnen worden.

Tegen de in het ontwerp voorgestelde tekst rees bij de aan het woord zijnde leden van de fractie van D'66 nog het systematische bezwaar dat ook aan de vaststelling van het jaarverslag en de overige gegevens een besluit ten grondslag moet liggen. Waarom worden deze besluiten door een op deze stukken betrekking hebbend bevel niet vernietigd? Ten slotte vroegen de leden van de fractie van D'66 of in het vijfde lid van artikel 1002 Brv het woord «eenmaal» niet beter kon vervallen. Ook artikel 101 Boek 2 BW bevat een dergelijke beperking niet.

Artikel VIII

Artikel 31a WOR

Niet duidelijk was het de leden van de C.D.A.-fractie, waarom artikel 31a Wet op de Ondernemingsraden voor zover het betreft de leden 2 en 4 zodanig gewijzigd wordt, dat het bestaande onderscheid tussen «jaarrekening» en «volledige jaarrekening» alsmede «vervangende» en «aanvullende» gegevens is komen te vervallen. Naar geldend recht is de functie van deze onderscheiden dat als jaarrekening in de zin van het tweede lid wordt beschouwd niet alleen een jaarrekening die voldoet aan de eisen van titel 6, Boek 2 BW, maar ook een balans en staat van baten en lasten als bedoeld in artikel 14 Boek 2 BW alsmede de jaarrekening die ingevolge artikel 343 (oud) niet volgens de eisen van titel 6 behoeft te worden ingericht. Voor de twee laatste categorieën jaarrekeningen gelden ingevolge lid 4 bij algemene maatregel van bestuur verlangende gegevens als aanvullend op de onvolledige jaarrekening. Handhaving van de bestaande onderscheiden achtten de leden van de C.D.A.-fractie dan ook in de rede te liggen.

De leden behorende tot de fractie van de P.v.d.A. concludeerden met de FNV dat ten aanzien van de huidige wetgeving sprake zou zijn van achteruitgang indien in lid 4 niet de woorden «volledige jaarrekening» en «vervangende of aanvullende schriftelijke gegevens» worden gehandhaafd. Wat is de reden van deze schrapping, zo vroegen zij.

Artikel IX

Bij lezing van artikel IX kwam bij leden van de C.D.A.-fractie de vraag op of uit deze bepaling moet worden geconcludeerd dat, zolang het model op grond van artikel 11 Wet Toezicht Kredietwezen voor hypotheekbanken nog niet is vastgesteld, de afdelingen 3, 4 en 5 van de voorliggende aanpassingswet voor dat soort instellingen niet van toepassing zijn. Deze leden vroegen duidelijk aan te geven wat in dit verband exact met de term inrichting van de jaarrekening is bedoeld.

De leden van de V.V.D.-fractie merkten bij dit artikel op dat in de memorie van toelichting wordt gesteld dat in beginsel alle jaarrekeningen, die na 30 januari 1982 worden vastgesteld of goedgekeurd, aan de nieuwe bepalingen van de wet zullen moeten voldoen. Zulks lijkt, naar voorgenoemde leden meenden, op praktische gronden ongewenst. Een jaarrekening geeft een retrospectief karakter. Het opmaken van de jaarrekening geschiedt op basis van de over het betreffende boekjaar gevoerde administratie, welke erop moet zijn gericht dat de jaarrekening aan de gestelde bepalingen voldoet.

Men moet derhalve van tevoren de eisen kennen waaraan de administratie moet voldoen, en wel vóór de aanvang van het boekjaar, waarop deze van toepassing zijn. Ten einde aan de nieuwe bepalingen van de wet te voldoen op het gebied van de jaarrekening zullen vele vennootschappen hun administratie moeten aanpassen en soms ingrijpend wijzigen.

De voorbereiding, de vaststelling en verspreiding van nieuwe instructies voor de administratie zullen bij grote vennootschappen zeer veel tijd vergen. Naar deze leden meenden kan van de vennootschappen slechts worden verlangd dat zij hun administratie aan de nieuwe bepalingen zullen aanpassen met ingang van het boekjaar dat aanvangt enige tijd nadat de nieuwe bepalingen zullen zijn vastgesteld.

Onmogelijk kan, op praktische gronden, aan de eisen van de wet op dit stuk in redelijkheid worden voldaan. Een ander aspect is dat sommige lid-staten overwegen de invoering van de vierde richtlijn tegelijkertijd te doen plaatsvinden met de invoering van de zevende richtlijn, welke nog in een ontwerpstadium is. In sommige lid-staten wordt bovendien het standpunt ingenomen dat aan de nieuwe eisen moet worden voldaan in jaarrekeningen over de boekjaren die aanvangen na het van kracht worden van de wet. Aan dit laatste gaven de leden van de V.V.D.-fractie de voorkeur.

Uit de redactie van het zesde lid van artikel IX zou, zo stelden de leden van de V.V.D.-fractie verder, kunnen worden afgeleid dat zolang het model op grond van het daarin genoemde artikel 11 WTK voor de hypotheekbanken nog niet is vastgesteld, de afdelingen 3, 4 en 5 van de Aanpassingswet voor dat soort instellingen niet van toepassing zijn. Is deze interpretatie juist?

Tevens stelden deze leden voor om mogelijke interpretatieverschillen te elimineren in artikel IX, lid 6, en nadrukkelijk aan te geven of de overgangsbepaling onverkort op de afdelingen 3, 4 en 5 van toepassing is, en, zo niet, ten aanzien van welke artikelen dat wel en of ten aanzien van welke dat niet het geval is.

Een tweede opmerking van deze leden van de V.V.D.-fractie betrof de uitzonderingsbepaling van artikel 400. Dit artikel regelt de uitzonderingen voor kredietinstellingen, waarmee bedoeld zijn de rechtspersonen, ingeschreven in het register bedoeld in artikel 12 WTK.

Volgens de eerste zin van artikel 400, lid 2, zijn de afdelingen 3 en 4 buiten toepassing, zonder dat wordt bepaald wat daarvoor in de plaats treedt, zodat niet kan worden beoordeeld of het in artikel 11 van de Wet Toezicht Kredietwezen genoemde model qua rechtsgeldigheid gelijkwaardig is aan bepalingen in titel 8 Burgerlijk Wetboek. In dit verband meenden de leden van de V.V.D.-fractie dat dit model nadrukkelijk in artikel 400 dient te worden vermeld. Verder is niet altijd duidelijk te onderscheiden tussen de voorschriften tot afzonderlijke vermelding en de overige bepalingen, zoals bij voorbeeld voor artikel 370, lid 2.

In het ontwerp titel 8 Burgerlijk Wetboek komen de bestaande uitzonderingsbepalingen van titel 6 Burgerlijk Wetboek (artikel 318, lid 2, 328, lid 6, 329, lid 3 en 335, lid 4) als zodanig niet meer voor en wordt middels de tweede zin van artikel 400 lid 2, verwezen naar de WTK. Aangezien artikel 11, lid 2, WTK deze uitzonderingen slechts ten deze beschrijft, zouden deze bij inwerking treden van artikel 8 Burgerlijk Wetboek ten dele vervallen. Daarom stellen de leden van de V.V.D.-fractie ten slotte voor in overweging te nemen de huidige uitzonderingsbepalingen hetzij in artikel 400 op te nemen dan wel in artikel 11 WTK gelijktijdig aan te passen.

De waarnemend voorzitter van de commissie,
Roethof

De griffier van de commissie,
Kerkhofs